

Catalogus Orthopterorum Danicorum.

De danske Insekter af Græshoppernes Orden.

Af

Fr. Meinert.

(*Subordo Dermaptera.*)

I. Fam. Forficulina.

1. Gen. **Forficula**, Linn.

1. **Forf. minor** — *Forficula minor* Linné, Syst. nat. ed. XII. pag. 686; de Geer, Hist. d. ins. III. p. 553. t. 25. f. 26—27; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 11; Fischer, Orthopt. Eur. p. 70. t. VI. f. 7. a—d; Meinert, Anat. Forf. p. 8. t. I. f. 9 og Nat. Tidsskr. 3. R. 2. B. p. 428. t. XIX. f. 9. *Labia minor* Dohrn, Stett. entom. Zeit. 1864, p. 426.

Almindelig og vistnok udbredt over hele Landet; den sees ofte at sværme i Antal over Gjødningssatsen omkring Mistbænke.

2. **Forf. auricularia** — *Forficula auricularia* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 686; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 6. t. I. f. 1; Fischer, Orthopt. Eur. p. 74, t. VI. f. 11. 11 a—t; Meinert, Anat. Forf. p. 6. t. I. f. 1—5 og Nat. Tidsskr. 3. R. 2. B. p. 427. t. XIX. f. 1—5; Dohrn, Stett. entom. Zeit. 1865, p. 98. *Forficula major* de Geer, Hist. d. ins. III. p. 545. t. 25. f. 16—25. Var. *Mas forcipe magis elongata* — *Forficula borealis* Leach, Curtis Brit. Entom. t. 560.

Hører til vore alleralmindeligste Insekter, især senere hen paa Efteraaret; den findes udbredt overalt, navnlig i Haver, hvorfra den trænger ind i Husene, men den lever ogsaa i store Skarer paa Marker og paa Strandbredder; den kan om Efteraaret ofte nedbankes i tusindvis af Buske med sammenkrøllede af Insektlarver angrebne Blade og af kurveblomstrede Planter, især Georginer; i Skove synes den at være mindst hyppig; den træffes kun meget sjældent flyvende. Varieteten med stærkt forlænget Tang er mindre hyppig end den genuine Form med kort, stærkt krummet Tang, men forekommer sammen med den. Angaaende Ørentvistenes Levemaade kan jeg iøvrigt henvise til min ovenfor citerede Doctordisputats.

3. **Forf. albipennis** — *Forficula albipennis* Hagenbach, Symb. Faun. Ins. Helvet. p. 16. f. 7 (Hannen), 8 (Hunnen); Megerle v. Muehlfeld, Charpentier Hor. entom. p. 68; Fischer, Orthopt. Eur. p. 77, t. VI. f. 14. 14 a—b; Dohrn, Stett. entom. Zeit. 1865 p. 99; Meinert, Nat. Tidsskr. 3. R. 5. B. p. 276.

Arten er rimeligvis tildels overseet formedelst dens Liighed med den foregaaende Art; i Eftersommeren 1867 bankedes den i stor Mængde ned af Buske og høiere Planter, særlig Tidsler, af Cons. E. Benzon og Forf., nær Nykjøbing paa Falster; paa den modsatte Side af Guldborgsund, ovre paa Lollands Siden, var den dog ikke til at opdage; samme Efteraar fandt Cand. Schlick et Par Stykker ved Frederiksdal i Omegnen af Kjøbenhavn.

4. **Forf. acanthopygia** — *Forficula acanthopygia* Gené, Sagg. Monogr. Forf. indig. p. 11; Fischer, Orthopt. Eur. p. 83. t. VI. f. 20. 20 a—d; Meinert, Anat. Forf. p. 9. t. I. f. 6—8 og Nat. Tidsskr. 3. R. 2. B. p. 429. t. XIX. f. 6—8. *Chelidura acanthopygia* Dohrn, Stett. entom. Zeit. 1867 p. 342.

Almindelig i Nordsjællands Skove, hvor man om Efteraaret jævnlgt banker den ned af Buske og Træer, især Naaetræer; længere hen paa Aaret finder man den oftest under Løv eller løs siddende Bark. Den er vistnok udbredt over en stor Del af Landet, men Optegnelser om dens Forekomst udenfor Nordsjælland har jeg kun fra Nykjøbing p. F., hvor den er taget af Forf. Da den aldrig faaer Vinger eller Vingedækker, bliver den vel ogsaa som oftest overseet som særegen Art.

Labidura advena Meinert, Nat. Tidsskr. 3. R. 5. B. p. 279. t. XII. f. 5—8.

Den er truffet levende i Kjøbenhavn, i Farvemøller, uden Tvivl bragt hertil med Farvetræ fra Jamaica (Cand. P. Tauber). Det er sikkert, at Arten ikke er egentligt dansk, og den har vel ogsaa endnu mindre Ret til at optages paa Fortegnelsen over danske Insekter end de forskjellige fremmede Biller, som jævnlgt findes i vore Bagerier, Fabriker og Rismøller, men paa den anden Side kan det være nyttigt at fremdrage Arten lidt, da den som opstillet af mig i en anatomisk Afhandling: »Om dobbelte Sædgange hos Insekter«, l. c. p. 278—294, let kan oversees; endeligt har jeg da ogsaa stillet den udenfor Nummer.

(*Subordo Orthoptera genuina.*)

II. Fam. Blattina.

1. Gen. **Blatta**, Linn.

1. **Bl. lapponica** -- *Blatta lapponica* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 688; de Geer, Hist. d. ins. III. p. 533. t. 25. f. 8—15;

Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 27. t. I. f. 2; Fischer, Orthopt. Eur. p. 105. t. VII. f. 13. 13 a. 14 a—b. 15.

Meget almindelig i vore Skove, især i Nordsjælland; den holder sig fortrinsvis til Moser og andre Aabninger i Skoven og nedbankes ofte om Eftersommeren og Efteraaret i hundredvis af Træer og Buske, som staae langs Randene af saadanne Steder. I September er den truffet med Æggesække, Cand. Schlick.

2. **Bl. transfuga** — *Blatta transfuga* Brünniche, Pontopp. Dansk Atl. I. p. 679. t. XXIX. *Blatta germanica* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 688; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 32. t. I. f. 3; Fischer, Orthopt. Eur. p. 112. t. VII. f. 21. 21 a — Linné opstillede sin Art *Bl. germanica* først Aar 1767. l. c., paa Exemplarer, han havde faaet fra Brünniche (»Habitat in Dania. Brünniche«, hedder det om den), men allerede 1763 havde samme Brünniche opstillet den i Dansk Atlas under Navn af *Bl. transfuga*, og ydermere findes den afbildet paa Tav. XXIX, og Afbildningen er heldigvis en af de mindst daarlige af Insekt-Afbildningerne, saa den er kjendelig nok. Iøvrigt hedder det om den: »3 *Transfuga*. Saaledes kalder Monsr. Brünniche en af dette Slags, som endnu ikke er beskrevet af Hr. Linnæo eller andre, men er fra China hidbragt imellem Klæder og Vahre, og er i nogle Huuse, hvor disse er indbragt, bleven gandske almindelig, især er bekjendt, at de i et Brændeviins-Huus opholde sig i saa stor Mængde ved Brænde-Kjedelen, at man ikke hidtil paa 2de Aar har kundet faae dem reent udryddede. De have foraarsaget Folkene saa megen større Sorg, som de have ødelagt dem deres For-Kyllinger (∴ Faarekyllinger); hvilket Insekt yndes af Almuen, undtagen naar de først komme i Huuset, da man indbilder sig at de spaae om Liig. Monsr. Brünniche beskriver den chinesiske Möll saaledes: *Blatta etc.*«.

Denne vor mindste Art af indførte Kakkerlakker forekommer ikke sjældent i Huse i Kjøbenhavn, undertiden i stor Mængde, saavel i den gamle Del af Byen,

f. Ex. paa Nørregade, som udenfor Søerne, paa Nørrebro. Den synes mere end de to følgende Arter at holde sig til sædvanlige Beboelsesleiligheder.

2. Gen. *Periplaneta*, Burm.

3. **Per. orientalis** — *Blatta orientalis* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 688. *Periplaneta orientalis* Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 22. t. I. f. 7 (Hannen); Fischer, Orthopt. Eur. p. 115. t. VII. f. 22—26. *Blatta cunicularis* de Geer, Hist. d. ins. III. p. 530. t. 25. f. 1—7. — Kramer har den vel ikke i hans Disputats, *Insectologia danica*, 1760, (det mest forbausende ved denne Fortegnelse over danske Insekter er egentligt det ringe Antal den opfører), men derimod Brünniche strax i det følgende Aar i hans *Prodromus insectologiæ sjællandicæ*. Brünniche, som forunderligt nok tvivler paa Kramers Berettigelse til at optage *Blatta lapponica* som dansk, »fordi den, forsaavidt han veed, ikke er seet nogetsteds paa Sjælland og ikke lever i Græsset«, omtaler derimod, at Folk have seet Hannen til »*blatta orientalis*« flyve omkring ved Eremitagen og Kastellet Frederikshavn (ved Kjøbenhavn) »men vel at mærke«, føier han til, »paa den Tid, da Skibene vende tilbage fra Orienten« (China?); og derfor vil han heller ikke, indtil der foreligger sikkrere Data, optage den blandt de sjællandske Insekter, l. c. p. 11. Anm. Dog allerede 2 Aar efter har Pontoppidan i *Dansk Atlas* I. p. 679 blandt sine 3 Arter »Møll« saavel *Blatta lapponica* som *Bl. orientalis*, og om den sidste hedder det her: »*Orientalis* er, saa vidt man veed, ikke bleven almindelig, den føres i Skibene fra Vestindien og ved Udlosningen kommer i Land, hvoraf findes endeel siden hist og her levende.« Denne Kakkerlak er den eneste Art af K., som O. Fr. Müller har i sin *Fauna Insectorum Friedrichsdalina*, 1764, p. 24. »In molentino« (i en Mølle — skulde altsaa være Frederiksdals Mølle). I *Zoologiæ danicæ prodromus*, 1776, p. 99—100, har Müller saavel denne som de to foregaaende Arter.

Nu tildags er denne Kakkerlak vel den almindeligste Art i Kjøbenhavn, i Bagerier, Bryggerier, Dampmøller, etc., og det er vel ogsaa denne Art, som for en fyrre-

tyve eller halvhundrede Aar siden fandtes i saa stor Mængde i Schoustrups Eddikkebryggeri paa Høibroplads, at unge Kjøbenhavnske Entomologer her med Lethed kunde faae Lov til at tage sig en »Kaskjetfuld« ved at stryge dette Hovedtøi op ad Væggen i Bryggeriet (efter skriftlig Meddelelse fra nuv. Brygger Schiötz i Odense). I Slutningen af Fyrrerne og i Begyndelsen af Halvtredserne var den i saa stor Mængde i den gamle Oekonomi-Bygning i Almindeligt Hospital i Amaliegade, at D'Hrr. Lægekandidater ikke kunde have deres Støvler og andre Ting i Fred for dem, men maatte anskaffe sig Blikkasser for at bevare deres Tøi i; efter nuv. Prof. Dr. R. Berghs Opgivelse. Fra samme Sted haves der ogsaa i Zoologisk Museums Studiesamling et stort Glas fuld af denne Art. Fra Beværtningskjælderen »den forgyldte Høvl« ved Stranden blev den i de samme Aar øst op med Spande, Cand. Schlick. Andre Steder i Byen har den bragt Folk til i Utide at fraflytte deres Leiligheder og derved givet Anledning til Retstrætter. I Aarhus er den for nogle Aar siden fundet skarevis i et gammelt Hus, Oberst Baron Rosenkrantz, og skal være almindelig der i Bagerierne, ligesom den ogsaa er truffet krybende paa Væggen i et Conditori nær Domkirken, Kjøbm. O. G. Jensen. I Horsens By blev den 1863 ikke fundet i de mange gamle Bager- og Brænderigaarde, hvor Kjøbm. O. G. Jensen da søgte den, og vides heller ikke senere at være truffet der.

4. **Per. americana** — *Blatta americana* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 687; de Geer, Hist. d. ins. III. p. 535 t. 44. f. 1—3. *Periplaneta americana* Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 20. t. I. f. 6; Fischer, Orthopt. Eur. p. 116. — Denne Art omtales ikke af vore gamle Faunister, selv ikke af O. Fr. Müller i hans Prodrömus; derimod er det vistnok denne Art, som Th. Bartholin omtaler i en lille Opsats, »Vermes in Saccharo«, Acta med. et philos. Hafn. 1673. I. p. 107, og som han af-

bilder paa den følgende Side, baade som Larve (*Gryllus repens*) og Imago (*Gryllus alatus*), fra oven og fra neden. Efter Bartholin bringes den altsaa med Sukker fra Brasilien til Kjøbenhavn, men holder sig ikke her Vinteren over: »Sed grylli nostri dum dulci hoc saccharo vescuntur, a frigore nostro, quod Novembri mense incubuit, sensim extingvuntur.« Det er herefter urigtigt af Linné, i *Fauna suecica*, at opføre den som Synonym til »*Bl. orientalis*.«

Holder sig navnlig til Sukkerrafinaderierne i Kjøbenhavn, hvortil den er bragt og fremdeles bringes med Sukkerfade fra Vestindien og andre Steder. I Fineerskjæreriet i Sølvgade, som senere er brændt, fandtes den for en Del Aar siden i en tør Rendesten under nogle Brædder, Cand. Schlick. Om deres Forekomst i Aarhus meddeler Bar. Rosenkrantz, at den indføres af og til med Palmekjærner fra Ostindien og Afrika (det er et rent kosmopolitisk Dyr). Fra Skibene bringes det fuldt udviklede Dyr, dets Larver og Æggekapsler til Palmeoliefabrikken dersteds, men kort Tid efter synes de at være forsvundne derfra og — saavidt vides — blive Æggekapslerne heller ikke udviklede. Følgende Oplysninger om Kakkerlackers Forekomst i Skibe skylder jeg Hr. Cand. Borries; de gjælde vistnok denne Art. I »det forenede Dampskibsselskabs« Skibe findes ingen Faarekyllinger, men Kakkerlaker: *de store, de smaa og den hvide*. Den sidstnævnte [det er vistnok Dyr i Hudskifte] er sjelden og forsvinder snart. De store er ikke velsete og gjør undertiden Skade, navnlig paa Læder, hvorfor de ødelægges. De smaa holder Skibet rent for Utøi og fredes derfor. I Seilskibe, hvor der er meget Utøi, indfører Folkene dem, naar de komme i Havn, fra andre Skibe. De er saa ømfindtlige for Kulden, at de dø, hvis man lader Døren blot staae aaben en Nat. De komme kun ombord med Sukker- og Ris-Gods. Efter Losningen af en saadan Last maae Kakkerlakerne bæres

bort i Kurve, 4 Mand til at feie, et Par til at skuffe dem op. Bliver det for besværligt, saa fyldes alle Skibskar med noget Melasse, og Kakkerlakerne fylde dem snart helt. De kastes overbord, men svømme godt, saa de i stille Veir svømme tilbage igjen og kravle op ad Skibets Sider. Naar Vingerne saa er blevet tørre, kan de flyve lidt opad igjen med dem. Særlig holde de af at kravle op gjennem Rorgattet, hvor man ikke kan naae dem, men maa helde Vand ned efter dem.

III. Fam. Gryllodea.

1. Gen. Gryllotalpa, Latr.

1. **Gryll. vulgaris** — *Gryllotalpa vulgaris* Latreille, Gen. Crust. Ins. III. p. 95; Borck, Skand. rätv. Ins, Nat. p. 40. t. II. f. 1; Fischer, Orthopt. Eur. p. 15 t. IX. f. 1. 1 a—i. *Gryllus* (*Acheta*) *gryllotalpa* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 693; de Geer, Hist. d. ins. III. p. 517.

Jordkrebsen forekommer navnlig i Haver med løs muldrig Jord, og kan her volde stor Skade. Saaledes har den i Nordsjælland fra Begyndelsen af Aarhundredet huseret i Haverne paa Østerbro, i Tuteins Have, Brygger Schiötz' Opgivelse, i Classens Have og i de fra denne udstykkede Smaahaver i Rosenvænget, Prof. Conradsen, eller længere Nord paa i Christiansholms, Eenrums og Fredensborg-Haver, Dr. Bergsøe, i hans populære Afhandling om disse Dyr; men ogsaa i det Frie træffes den ikke sjeldent i eller nær Skovene i tørveagtig Jord, saaledes i Gribskov, Forf., og Teglstruphegn, Bergsøe l. c. Udenfor Nordsjælland kan jeg anføre Jægerspriis i Hornsherred, hvor den findes i Mængde i Græsplænerne, og hvor Gartneren faaer dem frem ved at tromle Græs-

set, Brygger Schiötz; Vemmetofte i Sydsjælland, hvor den havde bygget Rede i Brinkerne af en lille Bæk, og allerede havde aflagt Æg i denne, Slutningen af Juni, Forf. Paa Lolland er den fundet i Antal i Haver i Maribo, nemlig i Juli Maaned Unger og i September Voxne, Cand. Schlick; i Hellesvig Skov paa Guldborgland forekommer den navnlig i løs, tørveagtig Jord med talrige Muldvarpeskud (det er sandsynligvis Jordkrebsen, som har hidlokket Muldvarpene), Arch. Koch. Efter skriftlig Meddelelse af Overlærer Strøm fandtes den ialtfald for nogle Aar siden i Mængde i Haverne om Faaborg; et enkelt Stykke blev fundet i Skovene om Brahetrolleborg, Overl. Strøm og Brygger Schiötz, hvorimod den ikke findes omkring Odense. I Aarhus-Egnen findes den flere Steder omkring Kaløvig, navnlig i Balskovgaards Have og i den til Rosenholm hørende Rodskov, Bar. Rosenkrantz. Ved Silkeborg er et Par Stykker fundet under en Sten af Apoth. Lotze, Brygger Schiötz.

2. Gen. **Gryllus**, Linn.

2. **Gr. domesticus** — *Gryllus* (*Acheta*) *domesticus* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 694; de Geer, Hist. d. ins. III. p. 509. t. 24. f. 1—20; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 46. t. I. f. 8—9; Fischer, Orthopt. Eur. p. 180. t. IX. f. 9. 9 a—e. *Acheta domestica* Fabricius, Ent. syst. II. p. 29. — Det er et interessant Træk at see, hvorledes Fabricius, der var en god dansk Mand, hvormeget han end var født i Tønder og døde som Professor i Kiel, ogsaa heri har viist sin Danskhed ved, naar han taler om Fjendskabet mellem Faarekyllinger og Kakkerlakker, da at være uvidende om eller at ignorere, hvad hans Landsmand Bränniche har anført herom i Pontoppidans Danske Atlas, jfr. det Foregaaende, men at citere desangaaende en fremmed Forfatter. »*Blattis non cohabitare affirmat Poda*« hedder det stadigt hos Fabricius i hans forskjellige Udgaver af Systemet, hvor dette Forhold omtales. Provst Schade opfører den i Faunaen paa Øen Mors,

Beskriv. ov. Øen Mors, p. 217: »3) *G. domesticus*, i Mors: Uentier (Ovntider eller Ondtider?). Sjelden.«

Faarekyllingen er vistnok ligesom vore fleste Kakkerlakker indført fra fremmede, sandsynligvis tropiske Egne, men har allerede længst taget fast Ophold her i Landet (alle vore gamle Faunister have den) navnlig i Bryggerier, Bagerier, men ogsaa i almindelige Vaaningshuse, og undertiden kommer den om Aftenen flyvende ind i Værelserne og kan da gjøre en ulidelig Spectakel. Her i Kjøbenhavn forekommer den mange Steder i Mængde paa de angivne Opholdssteder, og blandt andre Byer kan jeg anføre Odense, hvor den, som Overlærer Strøm skriver mig til, er almindelig udbredt; dernæst Svendborg, i Bagerierne, Doc. Rostrup. Brygger Schiötz skriver yderligere, at da han i 1859 anlagde Albani Bryggeri i Odense, indfandt den sig strax og holdt sig siden, skjøndt i ringe Mængde, i selve Bryggeriet, men ikke ved Køllen (paa Grund af den megen Træk, som det antages). Da der i 1874 indlagdes en Dampmaskine, tog den ogsaa Ophold der og lod sig høre hver Dag. Efter Meddelelse af Hr. Bar. Rosenkrantz er den meget almindelig i forskjellige Bagerier i Ringsted og i Viborg, ligesom den ogsaa i Sommeren 1886 oftere lod sig høre i hans Bopæl i Aarhus; i Horsens By er den almindelig og forekommer ofte i stor Mængde, Kjøbm. O. G. Jensen. Overlærer Strøm anfører et Exempel paa, at den kan opholde sig eller rettere leve og boe udenfor Huse, idet han skriver, at den for nogle Aar siden i usædvanlig Mængde befolkede en stor Gjødningsbunke paa en Mark c. 1000 Alen fra Byen (∩: Odense); et andet Exempel herpaa kan jeg anføre fra Kjøbenhavn, hvor den i sidste Efteraar (1886) stadigt holdt til i Stendæmningen ved St. Jørgenssø, ved gl. Kongevei, og her lod sin Sang høre, Doc. Rostrup.

Gryllus campestris Linn., Mark-Faarekyllingen, opføres mærkeligt nok af Kramer som almindelig paa Markerne («in campis frequens», som det hedder i hans Insectol. dan. p. 23), men Brünniche, som ogsaa har den i Prodrömus insectol. sjæll. p. 11, føier dog et Kors til Artsnavnet, for at betegne, at han ikke selv har taget den, og Pontoppidan og O. Fr. Müller forbigaaer den aldeles. Her maa vistnok finde en Feiltagelse Sted fra Kramers Side.

IV. Fam. Locustina.

1. Gen. *Odontura*, Ramb.

1. **Odont. punctatissima** — *Locusta punctatissima* Bosc, Act. soc. hist. nat. Paris 1792. I. p. 44. t. X. f. 5. A. B. *Barbitistes punctatissima* Serville, Hist. nat. Orthopt. p. 480; Schiödte, Nat. Tidsskr. 1. R. 4. B. p. 316; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 66. t. III. f. 1 b. *Odontura punctatissima* Fischer, Orthopt. Eur. p. 232 t. XII. f. 15. 15 a—d. 15*. *Barbitistes autumnalis* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 682.

Den angives af Schiödte, l. c., som sjelden og at forekomme navnlig i Haver paa lave Buske, samt at være fuldvoxen i Juli og August; som Findesteder opføres Springforbi i Nordsjælland og Rønne paa Bornholm. I de senere Aar ere fuldvoxne Hunner tagne i Kjøbenhavns Omegn, i August af Forf. og i Midten af September af Cons. Løvendal; paa Lolland er den fundet ved Maribo i September, Cand. Schlick, og i Jylland ved Aarhus Han og Hun og Larver paa Jordbær- og Stikkelbærbuske, d. 28. Juli, Dr. Klein.

2. Gen. **Meconema**, Serv.

2. **Mec. varium** — *Locusta varia* Fabricius, Ent. syst. II. p. 42. *Meconema varia* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 682; Fischer, Orthopt. Eur. p. 240. t. XII. f. 19. 19 a. 20. *Locusta thalassina* de Geer, Hist. d. ins. III. p. 433; Schiödte, Nat. Tidsskr. 1. R. 4. B. p. 317; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 62.

Den hører til vore almindeligste, mest udbredte Locuster, og efter Schiödte allerede fuldvoxen i Juni Maaned.

3. Gen. **Xiphidium**, Serv.

3. **Xiph. dorsale** — *Locusta dorsalis* Latreille, Hist. nat. XII. p. 133. *Xiphidium dorsale* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 708; Schiödte, Nat. Tidsskr. 1. R. 4. B. p. 317; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 60; Fischer, Orthopt. Eur. p. 248. t. XIV. f. a—d.

Den er fundet af Schiödte, l. c., i eet Stykke ved Frederikshavn og i Mængde i Marehalmen mellem Rønne og Blykobberaaen, August 1842; senere er den taget paa Stranden udfor Charlottenlund og ved Strandmøllen, ligeledes i August; endelig er den fanget paa Amager, i September, Cand. Schlick.

4. Gen. **Locusta**, (Fabr.) Serv.

4. **Loc. viridissima** — *Gryllus (Tettigonia) viridissimus* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 698. *Locusta viridissima* Fabricius, Ent. syst. II. p. 41. Burmeister, Handb. Entom. II. p. 713; Schiödte, Nat. Tidsskr. 1. R. 4. B. p. 317; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 56. t. II. f. 2; Fischer, Orthopt. Eur. p. 251. t. XIV. f. 5. 5 a—f. *Locusta viridis cantatrix* de Geer, Hist. d. ins. III. p. 428.

Den er hyppig overalt her i Landet, i lavt Krat,

men findes dog kun sjældent eller meget sjældent samlet i større Antal; den er fuldvoxen i Juli Maaned.

5. Gen. **Thamnotrizon**, Fisch.

5. **Thamn. cinereus** — *Locusta cinerea* Linné, Syst. nat. ed. XIII (Gmelin). IV. p. 2071; Zetterstedt, Orthopt. succ. p. 70. *Thamnotrizon cinereus* Fischer, Orthopt. Eur. p. 265. t. XIII. f. 16. 16 a—b (Hannen). 17. 17*. 17 a (Hunnen). *Locusta griseo-aptera* de Geer, Hist. d. ins. III. p. 436. *Locusta aptera* Charpentier, Hor. entom. p. 117. *Decticus apterus* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 711; Schiödte, Nat. Tidsskr. 1. R. 4. B. p. 317; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 78.

Den er almindelig i Haver og Lunde; den er fuldvoxen (men uden Vinger) i Slutningen af Juli.

6. Gen. **Decticus**, Serv.

6. **Dect. griseus** — *Locusta grisea* Fabricius, Ent. syst. II. p. 41. *Decticus griseus* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 710; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 72; Fischer, Orthopt. Eur. p. 269. t. XIII. f. 3. 3 a—d.

Den er fundet i Nordsjælland ved Tidsvilde i August 1843, Overl. Kjellerup, og i de senere Aar sammesteds i stort Antal, i Begyndelsen af September, Hr. Schmidt og Cand. Schlick.

7. **Dect. brevipennis** — *Locusta brevipennis* Charpentier, Hor. entom. p. 114. *Decticus brevipennis* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 710; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 77; Fischer, Orthopt. Eur. p. 274. t. XIII. f. 9. 9 a—b.

Ligesom den foregaaende og den følgende Art hører den til vore sjældnere Locuster eller Løvgræshoppere; i Omegnen af København er den taget i Bøllemosen, i Midten af October, Cand. Schlick, og paa Lolland paa Skovenge, Prof. Schiödte.

8. **Dect. brachypterus** — *Gryllus brachypterus* Linné, Faun. succ. ed. II. p. 237. *Decticus brachypterus* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 711; Schiödte, Nat. Tidsskr. 1. R. 4. B. p. 317; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 74; Fischer, Orthopt. Eur. p. 277. t. XIII. f. 10. 10 a—b.

Foruden i Schleswiger Holz i Sønderjylland, August 1840, Schiödte l. c., er den senere taget i Antal ved Ry i Nørrejylland, Prof. Schiödte, og i Nordsjælland i den nordlige Del af Dyrehaven, i Bøllemosen og en anden nærliggende Mose, i August, Dr. Klein.

9. **Dect. verrucivorus** — *Gryllus* (*Tettigonia*) *verrucivorus* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 698. *Locusta verrucivora* de Geer, Hist. d. ins. III. p. 430. t. 21. f. 1—17. *Decticus verrucivorus* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 710; Schiödte, Nat. Tidsskr. 1. R. 4. B. p. 317; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 68; Fischer, Orthopt. Eur. p. 280. t. XIII. f. 2. 2 a—m.

Den er almindelig og udbredt over hele Landet, dog sjældent ret talrig, især paa fugtige Enge; fuldvoxen i Juli og August.

V. Fam. Acridiodea.

1. Gen. *Stenobothrus*, Fisch.

1. **Sten. elegans** — *Gryllus elegans* Charpentier, Hor. entom. p. 153. *Gomphocerus elegans* Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 112. t. IV. f. 1 (Hannen). 2 (Hunnen). *Stenobothrus elegans* Fischer, Orthopt. Eur. p. 318. t. XVI. f. 11. 11 a—b.

Den hører til vore sjældnere Acridier eller Markgræshopper; den er fundet i Antal paa Bornholm, i

August 1842, og paa Lolland, begge Steder af Prof. Schiödte.

2. **Sten. dorsatus** — *Gryllus dorsatus* Zetterstedt, Orthopt. suec. p. 82. (part.). *Gomphocerus dorsatus* Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 115. *Stenobothrus dorsatus* Fischer, Orthopt. Eur. p. 320. t. XVI. f. 12. 12 a.

I Nordsjælland er den dels taget i Dyrehaven, i August og September, dels N. f. Nykjøbing p. Sj. i Grønnehave, Fabrik. Budde-Lund; desuden er den fundet paa Bornholm og ved Aarhus, begge Steder af Dr. Klein.

3. **Sten. pratorum** — *Chorthippus pratorum* Fieber, Kelch Progr. p. 2. *Stenobothrus pratorum* Fischer, Orthopt. Eur. p. 321. t. XVI. f. 13. 13 a—d. *Gryllus parallelus* Zetterstedt, Orthopt. suec. p. 85. *Gomphocerus parallelus* Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 116. t. IV. f. 3. var. c. Hunnen.

Den er meget almindelig i vore Skove, og forekommer fuldvoxen i August og September.

4. **Sten. viridulus** — *Gryllus viridulus* Linné, Faun. suec. ed. II. p. 238; Syst. nat. ed. XII. (*Locusta*) p. 702. *Gomphocerus viridulus* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 648; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 122. *Stenobothrus viridulus* Fischer, Orthopt. Eur. p. 329. t. XVI. f. 15. 15 a.

Der er meget almindelig, saavel paa fri Land som i Skove; paa Læsø er den taget af Fabrik. Budde-Lund; fuldvoxen findes den i Juli til August eller September.

5. **Sten. biguttulus** — *Gryllus* (*Locusta*) *biguttulus* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 702. *Gomphocerus biguttulus* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 648; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat.

p. 129. Chorthippus variabilis Fieber, Kelch Progr. p. 1.
Stenobothrus variabilis Fischer, Orthopt. Eur. p. 342. t. XVII.
f. 7. 7 a—d.

Den er vel vor mest udbredte og almindeligste Græshoppe, og varierer dertil særdeles meget i Farvetegning; fuldvoxen er den i August og September.

6. **Sten. biguttatus** — Gryllus biguttatus Charpentier, Hor.
entom. p. 166. *Gompho-* Gomphocerus biguttatus Burmeister, Handb.
cerus Entom. II. p. 649; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 136.
maculata Stenobothrus biguttatus Fischer, Orthopt. Eur. p. 346. t.
Thunb XVII. f. 10. 10 a. Gryllus rufus Zetterstedt, Orthopt. succ.
p. 99.

Den er udbredt paa tør Bund og taget saavel paa Sjælland som i Jylland; i Nordsjælland er den taget paa Nykjøbing Lyng, i Odsherred, og i Jylland ved Ry og paa Skagen, Prof. Schiödte; den er fuldvoxen i Juli og August.

7. **Sten. rufus** — Gryllus (Locusta) rufus Linné, Syst. nat. ed.
Gompho- XII. p. 702. Gomphocerus rufus Burmeister, Handb. Entom.
cerus II. p. 649; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 135. Acridium
rufus clavicorne de Geer, Hist. d. ins. III. p. 482. t. 23. f. 13—14.

Paa Museet findes en enkelt Han, tagen d. 29. Juli 1872 paa Nykjøbing Lyng i Odsherred af Fabrik. Budde-Lund.

2. Gen. Stetheophyma, Fisch.

8. **Steth. grossum** — Gryllus (Locusta) grossus Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 702. Gomphocerus grossus Burmeister. Handb. Entom. II. p. 651; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 110. Stetheophyma grossum Fischer, Orthopt. Eur. p. 357. t. XVI. f. 3. 3 a. Acridium rubripes de Geer, Hist. d. ins. III. p. 477. t. 22. f. 4. (Hunnen).

Den er almindelig paa fugtige Enge og i Moser, saavel i som udenfor Skovene.

3. Gen. *Pachytylus*, Fieb.

9. **Pach. danicus** — *Gryllus* (*Locusta*) *danicus* Linné, Syst. nat. ed. XII. p. 702; O. Fr. Müller, Zool. dan. prodr. p. 100. *Gryllus cinerascens* Fabricius, Ent. syst. II. p. 59. *Pachytylus cinerascens* Fischer, Orthopt. Eur. p. 395. t. XVIII. f. 13. 13 a—e. *Oedipoda migratoria* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 644. — Med Hensyn til denne Arts Synonymi maa først fremhæves, at vor Art er forskjellig fra den i Sverige forekommende og af Linné under Navn af *Gryllus migratorius*, l. c. p. 700, opstillede Art. Den svenske Vandregørhoppe er vistnok en østeuropæisk eller tartarisk Form, med Vestgrændse i Sverige, medens den danske Art egentligt hører hjemme i Syd- og Mellemeuropa, med Danmark som Nordgrændse. Gjennem Brünliche var Linné blevet bekendt med den danske Form («Habitat in Dania. D. Brünliche», hedder det i Syst. nat.), og han har vistnok opstillet *Gr. danicus* paa danske Exemplarer. Pontoppidans Danske Atlas, p. 680, taler om »den bekjendte Stryg-Grørhoppe, som tilforn havde været hos os bekjendt af den store Skade som den foraarsagde»; Arten kaldes *Gryllus migratorius*, og dens egentlige Bopæl siges at være Tartariet. Til Grund for denne Forklaring og til Anvendelsen af det systematiske Navn ligger vistnok Hensyn til de Gamles og Linnés Fortællinger om disse Dyr, men for Danmarks Vedkommende er vistnok Forklaringen høist overdreven og Navnet urigtigt. Fabricius kjendte overhovedet grumme lidt til danske Insekter, og saaledes opstillede han paa italienske Stykker («Habitat in Italia. Dr. Allioni» hedder det) under Navn af *Gr. cinerascens* paany den allerede tidligere af Linné paa danske Stykker opstillede *Gr. danicus*.

Vandregørhoppen forekommer kun spredt og enkeltvis her i Landet, men er funden saavel paa Øerne som i Nørrejylland. Af Museets 8 Stykker er et angivet at være taget paa Christianshavn, Ch. A. Gosch, et andet paa Vesterbro, October 1858, Cand. P. Tauber,

et tredie paa Strandmarkerne udfør Charlottenlund, 29. Sept. 1858, Dr. Bergsøe; et fjerde vides at være taget paa Langebro (mellem Kjøbenhavn og Christianshavn), Hammeleff, et femte paa Amager, Doc. Rostrup, og et Par Stykker ved Kjøge. I Fyen er den oftere seet og taget ved Hofmansgave, hvorfra Overlærer Strøm for mange Aar siden har faaet et Exemplar, og Brygger Schiötz lykkeligt indfanget et Stykke, samt et Stykke i Sydfyen, Doc. Rostrup. At den overhovedet flyver godt og lange Strækninger ad Gangen, kan ogsaa Forf. bevidne, idet det var først efter megen Jagen og gjensidig Hjælp, at Dr. Bergsøe erobrede det før omtalte Stykke udfør Charlottenlund. Om dens Forekomst i Jylland har jeg kun et Par sikre Angivelser nemlig fra Boller ved Horsens, hvor den for en 25 Aar siden blev seet i flere Stykker og 1 Ex. indfanget, som nu er i Overlærer Niensens Samling der i Byen (meddeelt af Hr. Kjøbm. O. G. Jensen), og fra Aarhus, hvor den blev fundet i Nærheden af Baron Rosenkrantz's Bopæl og bragt ham, men hvor den forgjæves blev eftersøgt i de følgende Dage der og rundt omkring i Eggen; det var i Sommeren 1884. Endelig vides et Stykke at være taget paa Als, Doc. Rostrup.

Den trommende Græshoppe, **Pachytylus stridulus** Linn., angives i Pontoppidans Danske Atlas, p. 680, og i Fauna Fridrichsdalina, p. 25, samt i Zoologiæ danicæ prodromus, p. 100, at forekomme her i Landet og da nærmest i Nordsjælland. Dog Arten er ialtfald ikke gjenfundet siden O. Fr. Müllers Tid, og Boreck udtaler sig om den, at den »aldeles saknas i Danmark«, l. c. p. 96. Om dens Forekomst i Sverige hedder det derimod: »I de medlersta og sydliga landskaperna af vårt frädenesland träffar man dem här och der ganska tal-

rikt; i Skåne äro de likväl ännu icke funna utom i den alldra nordligsta delen«, l. c. p. 93. Dog tør man hverken nægte Muligheden af, at O. Fr. Müller virkeligt har fundet den i sin Tid, eller at den atter vil gjenfindes paa en eller anden Lyngbakke i Nordsjælland, og den vil ikke let blive overseet eller forbigaaet, thi som Borck fortæller: »Den röjer sig lätt genom sin bullrande flygt, som fullkomligt liknar en trummhvirfvel«.

4. Gen. **Oedipoda**, Burm.

10. **Oed. tuberculata** — *Gryllus tuberculatus* Fabricius, Ent. syst. II. p. 55. *Oedipoda tuberculata* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 641; Borck. Skand. rätv. Ins. Nat. p. 95; Fischer, Orthopt. Eur. p. 408. t. XVIII. f. 7 (Hannen). — Arten er opstillet af Fabricius, mærkeligt nok, paa danske Stykker (»Habitat in Jutlandiæ arenosis« hedder det om den), og om dens Forekomst siger Borck, l. c.: »Inom Skandinavien är den hittills endast funnen på Jutland, hvarest den lærer vara ganska vanlig«; ligesom ogsaa allerede Schade, Beskriv. ov. Øen Mors, 1811, p. 217, siger om den: »4) *G. scaber* (*G. tuberculatus* Fabr.) i Mors: Hedeskratte; Snurrebassi. Ikke sjelden i Hederne.«

Denne anseelige Græshoppe med rosenrøde Undervinger er væsentligt en jydsk Art, og om dens Udbredelse og Forekomst i Nørrejylland kan jeg hovedsagelig efter skriftlige Meddelelser af D'Hrr. Overlærer Strøm og Brygger Schiötz i Odense meddele følgende. Det gamle Findested er Egnen af Nibe, men i Sept. 1870 blev der truffet en stor Skare af den i Vind Sande, 2 Miil S.S.V. f. Holstebro, af Herredsfoged, Audit. Becher, og i October samme Aar blev den seet, hørt og fanget af Brygger Schiötz paa Hjelm Hede, S. f. Skive. Det første Dyr, som jagedes op, snurrede op i Luften med en sær skrallende Lyd, men blev forgjæves efterjaget; et andet Stykke, som frembragte samme skrallende Lyd

blev fanget og viste sig, da det kastedes op, at have rosenrøde Undervinger. Efter fælles Aftale og efter Opfordring af Prof. Schiödte, som erklærede, at han kun kjendte Artens Forekomst heri Landet fra Nibe, blev der besluttet en fælles Jagttour til det følgende Aar til Vind Sande. I Sommerferien 1871, i August Maaned, drog man 3 Mand stærk til disse i zoologisk Henseende særdeles interessante, men paa Dyreliv særdeles fattige, med Klittag, Marehalm, Graariis og Lyng tildeels bevoxede Indlandsklitter, og klappede saa Heden af. Udbyttet svarede ikke aldeles til Forventningerne (rimeligviis var det ogsaa vel tidligt paa Aaret), men henved en halv Snees Dyr indfangedes dog og sendtes til Zoologisk Museum. Desuden fandt Overlærer Strøm et Par Stykker paa et lille Flyvesandsparti mellem Vroue og Vrigsted, Ø. f. Karup- og Skiveaa, ligesom han ogsaa gjenfandt den sammesteds det følgende Aar. Foruden de her nævnte Steder er den fundet ved Herning, hvorfra Baron Rosenkrantz har faaet et Stykke og endelig ere nogle Stykker tagne i Vendsyssel, Capt. Rimestad.

5. Gen. **Tettix**, Charp.

11. **Tett. subulata** — *Gryllus* (Bulla) *subulatus* Linné, Syst. nat. ed. XII p. 693. *Acridium subulatum* Fabricius, Ent. syst. II. p. 26; de Geer, Hist. d. ins. III. p. 484. t. 23. f. 17. *Acridium subulatum*, *pallescens*, *marginatum*, *humerales*, *dorsales*, *bimaculatum* Zetterstedt, Orthopt. suec. p. 106—114. *Tettix subulata* Burmeister, Handb. Entom. II. p. 659; Borck, Skand. rätv. Ins. Nat. p. 138. t. IV. f. 8. *Tettix subulata* Fischer, Orthopt. Eur. p. 421. t. XVIII. f. 17—17.*** 17 a—k. 18. 18*. — Arten varierer meget stærkt, saaledes som det ogsaa antydes af de forskjellige Navne, som Zetterstedt har tillagt saadanne Varieteter.

Den er almindelig hele Landet over og forekommer ofte i store Skarer, især paa fugtige Steder; den træffes fuldvoxen allerede i det tidlige Foraar, fra Slutningen

af April eller Begyndelsen af Mai; sandsynligvis er det dog overvintrede Dyr, som man træffer saa tidligt paa Aaret, thi den er ofte at træffe i Mængde ved Vintertide under Løv ved Foden af Træer eller under Buske.

12. **Tett. bipunctata** — Gryllus (Bulla) bipunctatus Linné, Syst. nat. ed. XII p. 693. Acridium bipunctatum Fabricius, Ent. syst. II. p. 26; Acridium scutellatum de Geer, Hist. d. ins. III. p. 483. t. 23. f. 15—16. Acridium bipunctatum, laterale, ephippium, binotatum, cristatum, vittatum, zonatum, obscurum, ochraceum, hieroglyphicum, scriptum, variegatum Zetterstedt, Orthopt. suec. p. 115—127. Tettix bipunctata Burmeister, Handb. Entom. II. p. 660; Borck Skand. rätv. Ins. Nat. p. 140. Tettix bipunctata, Fischer, Orthopt. Eur. p. 425. t. XVIII. f. 21. 21 a—b. — Ogsaa denne Art varierer, om muligt endnu stærkere end foregaaende.

Den er meget almindelig og opholder sig navnlig paa tørre Steder; den træffes først længere hen paa Sommeren.